

PAREMAD KOOLID* LÄBI TERVISE EDENDAMISE
Euroopa kolmas tervistedendavate koolide* konverents

BETTER SCHOOLS THROUGH HEALTH:
the Third European Conference on Health
Promoting Schools

15-17 June 2009, Vilnius, Lithuania

VILNIUS RESOLUTION

Vilniuse resolutsioon

„Paremad koolid läbi tervise edendamise”, 17. juuni 2009

* koolide/tervistedendavate koolide all mõistame nii koole kui koolieelseid lasteasutusi

PAREMAD KOOLID* LÄBI TERVISE EDENDAMISE **Euroopa kolmas tervistedendavate koolide* konverents**

Vilniuse resolutsioon

„Paremad koolid läbi tervise edendamise”, 17. juuni 2009

Sissejuhatus

Hariduse ja tervise sektoril on ühised huvid. Nende huvide ühendamine võimaldab koolidel saada paigaks, kus nauditakse õppimist, õpetamist ja töötamist. Tervist edendav kool on kool, mis rakendab süstemaatilist plaani kõigi õpilaste ning õpetavate ja mitteõpetavate töötajate tervise, heaolu ja sotsiaalse kapitali arendamiseks. Tervistedendavates koolides on täheldatud kogu koolikollektiivi tervise ja heaolu paranemist. Ümberkaudse kogukonna osana on kool üks nendest asutustest, mis aitab vähendada tervisealast ebavõrdsust. Koostöö teiste asjakohaste valdkondadega, näiteks noorte-, sotsiaal- ja keskkonnapoliitika ning säästev areng, on hädavajalik.

Noorte avaldus

Meie, kõnealusel konverentsil osalevad noored, oleme jõudnud järeldusele, et on probleeme, millega me saame ise hakkama, ning teisi, mille puhul vajame täiskasvanute abi.

Rõhutame, et tõeline tervis on holistiline tervis, mis tähendab nii vaimset kui füüsilist tasakaalu, puhast keskkonda, koostööd teiste inimestega, head und ja tasakaalustatud toitumist.

Soovime, et koolijuhid, õpetajad ja õpilased prooviksid luua tervemat ja paremat ühiskonda, kes mõtleks nii olevikule kui tulevikule. Soovime, et koolide ümbruses oleks rohkem rohelust. Soovime teha koostööd õpilastega teistest riikidest, et rääkida teadlaste ja poliitikutega meie probleemidest. Soovime rohkem praktilist ja teoreetilist õpet tervise edendamise alal ning konsultatsioone ekspertidega pingeliste olukordadega toimetulemiseks.

Arvame, et järgides holistilist lähenemisviisi suudaksime toime tulla oma tervisega, sealhulgas toitumisprobleemide ja unepuudusega, ning muuta tugevamaks meie ühiskonda ja miks mitte ka riiki.

Usume, et kui me elame aktiivset elu, aitame vaeseid, usume oma tegevusse, teeme õpetajatega koostööd muutmaks oma õpikeskkonda paremaks ja soojemaks, saaksime elada tervislikumat ja õnnelikumat elu. Me suudame ja peame ise järgima tervislikke eluviise, näidates, kui tore on olla terve, aktiivne ja positiivne. Peame veenma ka lapsevanemaid olema aktiivsed ja osalema tervist edendavates tegevustes.

* koolide/tervistedendavate koolide all mõistame nii koole kui koolieelseid lasteasutusi

Rahvusvaheline, riiklik ja piirkondlik tasand

Konverentsi arutelu tulemusena kutsume meie, konverentsil osalejad, valitsus- ja valitsusväliseid organisatsioone ning muid asutusi rahvusvahelisel, riiklikul ja regionaalsel tasandil üles:

- 1) võtma kasutusele ja laiendama tervistedendava kooli ideed osana kooli arengust;
- 2) kindlustama sellele pikaajalise toetuse rahvusvahelise, riikliku ja regionaalpoliitika ning -strateegia kaudu koos piisavate vahendite ja suutlikkusega;
- 3) tunnistama, et nii planeerimine, jälgimine ja hindamine kui laste ja noorte kaasamine on vajalik, et rakendada realistlike eesmärkidega tervistedendava kooli üldprogrammi;
- 4) tagama haridus-, tervise- ja muude töötajate järjepideva ametialase arengu;
- 5) arendama välja ja pidama ülal infrastruktuuri, mis toetaks tervistedendavaid koole ning tegeleks nende rahvusvahelise, riikliku ja regionaalse koordineerimise ja suhtlemisega;
- 6) vääriliselt hindama tulemusi ja edusamme ning levitama sellekohast teavet.

Kooli tasand

Julgustame inimesi koolikollektiivis (sealhulgas õpilasi, lapsevanemaid, õpetavaid ja mitteõpetavaid töötajaid, juhtkonda ning kooli nõukogu) kasutama kättesaadavat toetust selleks, et:

- 1) juurutada, säilitada ja arendada tervistedendava kooli ideed, muutes selle kooli jätkusuutliku arengu osaks;
- 2) kaasata kogu koolikollektiiv ja partnerorganisatsioonid;
- 3) tagada piisav pühendumus, suutlikkus ja vahendid;
- 4) edendada töötajate järjepidevat ametialast arengut;
- 5) tagada laste ja noorte aktiivne kaasamine otsuste vastuvõtmisel ja programmitöö kõigis etappides;
- 6) vääriliselt hinnata tulemusi ja edusamme ning levitada sellekohast teavet.

Konverentsi taust

Euroopa esimesel tervistedendavate koolide konverentsil kirjeldati üldjoontes tervise edendamise peamisi põhimõtteid koolides (Kreeka, 1997). Igal lapsel ja noorel on õigus haridusele, tervisele ja turvalisusele. Samuti on igal lapsel ja noorel õigus saada haridust tervistedendavas koolis.

Euroopa teisel tervistedendavate koolide konverentsil Hollandis Egmond aan Zees (2002) rõhutati haridus- ja tervisesektori partnerluse olulisust. Egmondi resolutsioon on abivahendiks tervist edendava tegevuse tutvustamisel ja arendamisel kogu Euroopas.

Euroopa kolmas tervistedendavate koolide konverents „Paremad koolid läbi tervise edendamise“ Leedus, Vilniuses 15.-17. juunil 2009, püüdis astuda järgmist sammu tervistedendavate koolide tegevuses, tehes seda valdkondadevahelise ja piiriülese ühistegevuse kaudu. Noortel oli konverentsil aktiivne roll oma ideede jagamises ning koostöö tegemises, muutmaks oma kool paremaks õppimise ja töötamise kohaks.

Terviseedendamine Euroopa koolides

Võrgustikul Schools for Health in Europe – SHE – (Euroopa Koolid Tervise Eest) on olemas tugev alus oma eelkäija European Network of Health Promoting Schools – ENHPS – (Euroopa Tervistedendavate Koolide Võrgustik) näol, mille lõi 1991. aastal Maailma Terviseorganisatsiooni Euroopa regionaalbüroo (WHO/Euro), Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu Nõukogu ning millel on kogemusi tervistedendavate koolide väljaarendamise ja jätkusuutlikkuse tagamisel. Euroopas on 43 SHE liikmesriiki.

SHE võrgustik kasutab tervise ja heaolu positiivset kontseptsiooni ning tunnustab ÜRO lapse õiguste konventsiooni ja Euroopa Nõukogu Euroopa laste õiguste konventsiooni.

SHE lähenemisviis terviseedendamisele koolides põhineb viiel põhiväärtusel ja alusel.

SHE põhiväärtused

Võrdsus

Tervistedendavad koolid tagavad kõigile võrdse võimaluse kasutada hariduslikku ja tervisealast potentsiaali täies ulatuses. Pikemas perspektiivis avaldab see olulist mõju tervisest tuleneva ebavõrdsuse vähendamisele ning elukestva õppe kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamisele.

Jätkusuutlikkus

Tervistedendavad koolid tunnistavad, et tervis, haridus ja areng on lähedalt seotud mõisted. Koolid tegutsevad akadeemilise õppe keskustena. Nad toetavad ja arendavad vastutustundlikku ja positiivset vaadet õpilaste tulevase rolli kohta ühiskonnas.

Tervistedendavad koolid arenevad kõige paremini, kui jõupingutusi ja saavutusi rakendatakse süstemaatiliselt pikema aja, vähemalt 5–7 aasta vältel. Tulemused (nii tervises kui hariduses) ilmnevad peamiselt keskmise või pikema aja möödudes.

Kaasamine

Tervistedendavad koolid hindavad mitmekesisust ning tagavad selle, et koolid on õppimise kohaks, kus kõik tunnevad end usaldusväärseks ja austatuna. Head suhted õpilaste endi vahel, õpilaste ja kooli töötajate vahel ning kooli, lapsevanemate ja koolikollektiivi vahel on olulised.

Võimestamine ja tegevuspädevus

Tervistedendavad koolid võimaldavad lastel ja noortel, kooli töötajatel ning kõigil koolikollektiivi liikmetel olla aktiivselt kaasatud tervisealaste eesmärkide väljatöötamisse ning tegutsemisse kooli ja kogukonna tasandil nende eesmärkide saavutamiseks.

Demokraatia

Tervistedendavad koolid järgivad oma tegevuses demokraatlikke väärtusi, andes kõigile õiguse osaleda ning vastutada.

SHE alused

Kogu kooli suhtumine tervisesse

Järgnevatel valdkondades on koolipoliitika ja -tavade vahel olemas sidusus, mida tunnistab ja mõistab kogu koolikollektiiv. Sellist lähenemisviisi iseloomustab:

- osavõtlikkus ja tegevusele orienteeritud lähenemisviis tervisekasvatusele õppekavas;
- õpilase enda tervise ja heaolu kontseptsiooni arvessevõtmine;
- tervist arvesse võtva koolipoliitika väljaarendamine;
- kooli füüsilise ja sotsiaalse keskkonna arendamine;
- eluoskuste arendamine;
- tõhusa sideme loomine kodu ja kogukonnaga;
- terviseteenuste tõhus kasutamine.

Osalemine

Õpilastes, töötajates ja lapsevanemates arendatakse osalemise ja mõtestatud tegevuse kaudu omanikutunnet, mis on tervistedendava tegevuse eelduseks koolides.

Kooli kvaliteet

Tervistedendavad koolid toetavad paremaid õpetamis- ja õppimismeetodeid. Terved õpilased õpivad paremini, terved töötajad töötavad paremini ning nad on oma tööga rohkem rahul. Kooli peamiseks ülesandeks on viia õpitulemused maksimumini. Tervistedendavad koolid toetavad kõiki koole nende hariduslike ja sotsiaalsete eesmärkide saavutamisel.

Tõendus põhisisus

Tervise edendamine Euroopa koolides toetub olemasolevatele teadusuuringutele ning tõenditele, mis keskenduvad tervist edendava tegevuse tõhusale kontseptsioonile ja kogemustele koolides nii tervise alal (nt vaimne tervis, toitumine, uimastite tarbimine) kui kooli üldkontseptsioonis.

Kool ja kogukond

Tervistedendavad koolid suhtlevad laiema kogukonnaga. Nad toetavad koostööd kooli ja kogukonna vahel ning on sotsiaalse kapitali arendamise ja tervisealase teadlikkuse tõstmise aktiivsed eestvedajad.

Contact: SHE secretariat, she@nigz.nl
www.schoolsforhealth.eu